

Arenen kirjallinen asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Erasmus+ -ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034

U 62/2025 vp

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Arenen tärkeimmät nostot:

Erasmus+ merkitys: Ohjelma on tärkeä korkeakoulujen kansainvälistymisen väline ja tukee Euroopan kilpailukykyä, osaamisunionia ja koulutusalueita.

Riittävä rahoitus ja budjetin kohdentaminen: Korkeakoulusektorin osuus on turvattava. Komission ehdotuksessa ei ole sektorikohtaista budjettijakoa, mikä voi heikentää korkeakoulujen osuutta. Tarvitaan läpinäkyvä budjettijako ja sektorikohtaiset indikaattorit.

Jäsenvaltioiden vaikutusmahdollisuudet: Ohjelmakomitean rooli on selkeytettävä, jotta jäsenmaille ja korkeakouluille säilyy todellinen vaikuttamismahdollisuus.

Liikkuvuus ytimessä: Opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuus on ohjelmissa keskeisinä.

TKI-ulottuvuus ja synergiat: Sääntöjä tulisi joustavoittaa, jotta TKI-yhteistyö ja Horisontti Eurooppa -synergiat voidaan hyödyntää.

European Universities -allianssit: Rahoituksen jatkuvuus ja pitkäkestoisuus (7 vuotta) on varmistettava.

Maantieteellinen moninaisuus: Kustannusperusteisuus ja Suomen houkuttelevuus kohdemaana on turvattava.

Ammattikorkeakoulujen täysi potentiaali on otettava käyttöön: Elinvoiman ja kilpailukyyn tehokkaina tuottajina ammattikorkeakoulujen on oltava tasavertaisia toimijoita yliopistojen kanssa Erasmus+- ja muiden kansainvälisten ohjelmien rahoituksessa.

Arenen lausunto kokonaisuudessaan:

Ammattikorkeakoulut yhdistävät koulutuksen ja työelämän tiiviisti tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan. Tämä lähestymistapa myös vahvistaa Suomen ja Euroopan kilpailukykyä. Kasvu syntyy yhtälöstä, jossa yhdistyvät korkeakoulujen ydinvahvuudet eli koulutus ja laaja-alainen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyö. Toimintojen sijoittuminen samaan organisaatioon ei riitä, vaan rahoitusten on

tuettava tehokkaasti näiden osa-alueiden nivoutumista toisiinsa. Tässä on Erasmus+ -rahoituksen osalta kehittämisen varaa.

Ylipäättään yksi tärkeimmistä viesteistä uutta rahoituskautta ja sen ohjelmia, kuten Erasmus+, rakennettaessa on, että kaikkien EU:n rahoitusinstrumenttien vaikuttavuuden ratkaisee lopulta se, miten eri ohjelmien rahoitus voidaan alueilla koota järkevällä tavalla yhteen ja kohdentaa strategisten tavoitteiden tueksi.

Opiskelijoiden harjoittelu- ja opintojaksot ulkomailla sekä henkilöstöliikkuvuus ovat tärkeitä työelämälähtöisen osaamisen ja TKI-yhteistyön kannalta. Ammattikorkeakoulut ovat jatkuvan oppimisen, aikuiskoulutuksen ja täydennyskoulutuksen keskeisiä toteuttajia Suomessa.

Ammattikorkeakoulut ovat toimintatavoiltaan tehokkaita, vaikuttavia ja joustavia. Jotta niiden täysi potentiaali käytettäisiin tuottamaan koko Suomelle elinvoimaa ja kilpailukykyä, on niiden oltava voitava olla yliopistojen kanssa tasavertaisia toimijoita Erasmus+-rahoituksen saajina, samoin kuin muissa ohjelmissa kuten esim. Eurooppalaiset yliopistot, Ammatillisen koulutuksen huippuyksiköt, Opettaja-akatemit jne.

Erasmus on keskeinen korkeakoulujen kansainvälistymisen väline Euroopassa. Se tukee vahvasti eurooppalaisen koulutusalueen ja osaamisunionin rakentamista. Erasmus+- ohjelman jatkuvuus ja riittävä rahoitus ovatkin välttämättömiä, jotta Euroopan tavoitteet kestävästä kasvusta ja kansalaisten monipuolisesta hyvinvoinnista voidaan saavuttaa.

Arene on samaa mieltä valtioneuvoston kanssa siitä, että ohjelma on tärkeä säilyttää itsenäisenä. Erasmus+ -ohjelman kehittämistä on tärkeä jatkaa ja tulee varmistua, että ohjelman rahoitus on riittävä.

Erasmus+ -ohjelmassa korkeakoulusektorille allokoitu osuus on pidettävä riittävän korkeana. Ohjelmalla on tärkeä merkitys paitsi Euroopan niin myös korkeakoulutuksen kilpailukyvyille ja kansainvälistymiselle.

Komission esityksessä ei ole koulutusaste- tai sektorikohtaista budjettijakoa. Riskinä on korkeakoulusektorin ja ammattikorkeakoulujen osuuden heikkeneminen, kun edunsaajia tulee lisää (urheilu, Euroopan Solidarity Corpsin yhdistyminen Erasmus+:aan, jne.) Siksi olisi erittäin tärkeää luoda sektorikohtaiset indikaattorit ja mahdollisimman läpinäkyvä budjettijako, jotta voisi mahdollisimman selkeästi nähdä rahoituksen tosiasiallinen kohdentuminen. Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta rahoitus tulee kohdentaa strategisesti tukemaan ammattikorkeakoulujen kyvykkyyksien ja potentiaalin hyödyntämistä Euroopan osaamis- ja kilpailukykyhaasteiden ratkaisemisessa.

Arene pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että jäsenvaltioiden vaikutusmahdollisuudet säilyvät ohjelman toimeenpanossa ja että ohjelmakomitean tai vastaavan rooli selkeytetään neuvotteluiden aikana. Komission ehdotuksessa ei vielä kuvata ohjelmakomiteaa tai muuta vastaavaa rakennetta. Jäsenmaille, ja sitä kautta korkeakoulukentälle, on säilytettävä todellinen vaikuttamismahdollisuus myös ohjelmakauden aikana (työohjelmat, painotukset, strategiset alat, sektorikohtaiset linjaukset).

Valtioneuvoston kommentoissa ja ohjelman uudistamisessakin on maininta, että liikkuvuuteen on hyvä panostaa yhtenä tunnetuimmista toiminnoista. Arene on samaa mieltä valtioneuvoston kanssa eli Erasmus+ -ohjelman liikkuvuustoiminnot on hyvä pitää ohjelman ytimessä. Yhtenä huolenaiheena

ammattikorkeakouluilla kuitenkin on, ettei liikkuvuuden hallinnollinen kuorma saisi johtaa esteeksi liikkuvuuden osallistumiselle. Hallinnollinen työ voi tuntua kohtuuttomalta lyhyiden liikkuvuusjaksojen kohdalla.

Rahoituksessa on myös tärkeää jatkuvuus uuteen ohjelmakauteen siirryttäessä. Tämä pätee mm. European Universities -alliansseihin. On tärkeää varmistaa, että eurooppalaisilla yliopistoyhteenliittymillä on tarvittavat resurssit kunnianhimoisten tavoitteidensa saavuttamiseksi. On myös tärkeää, että rahoitus olisi luonteeltaan mahdollisimman pitkäkestoista (seitsemän vuoden rahoitusnäkökulma) ja kokonaisvaltaista turvaamaan allianssien strategiset missioalueet (koulutus, tutkimus, innovaatiot, yhteiskunnallinen vaikuttavuus). Rahoitus on pidettävänä kilpailutuna (laadun ja läpinäkyvyyden takaamiseksi), mutta rahoituksen jatkuva uudelleen haku ja väliraportointi syövät paljon resursseja allianssien konkreettisesta työstä.

Allianssien TKI-rakenteiden tai TKI-yhteistyön edistämisen ulottuvuus voi tuottaa haasteita nykyisten Erasmus+ -sääntöjen valossa ja sääntöjä tulisikin joustavoittaa. Tuleva Horisontti Eurooppa -puiteohjelma voisi tarjota synergioita ja potentiaalisia hakuja allianssien tai vastaavien korkeakouluverkostojen TKI-rakenteiden kehittämiseksi.

Arene on valtioneuvoston tavoin samaa mieltä siitä, että on tärkeää, että "Euroopan maantieteellinen moninaisuus ja siten eri maiden maantieteellinen sijainti huomioidaan kustannusperusteisuudessa myös jatkossa. Suomalaisten yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ohjelmaan, kuten myös Suomen houkuttelevuus kohdemaana ja hankepartnerina, on keskeistä varmistaa".

Stipendiohjelman suunnittelussa on huomioitava osaajien saaminen EU:n ulkopuolelta. Mikäli stipendien myöntäminen tulisi hallinoidavaksi oppilaitoksiin, tarkoittaa se lisää työtä ja spesifin osaamisen tarvetta korkeakouluissa.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Riitta Konkola
puheenjohtaja

Ida Mielityinen
toiminnanjohtaja